

Preferencián alapuló összehasonlíthatóság mértéke

Dombi József

*JATE, Alkalmazott Informatika Tanszék
6720 Szeged, Árpád tér 2.
dombi@inf.u-szeged.hu*

A többtényezős döntések irányzatai közül két nagyobbat szokás kiemelni: a hasznosságon, illetve a preferencián alapulót.

A hasznosságon alapuló eljárások a döntés alternatíváinak teljes sorrendjét adják. A preferencián alapulók pedig nem feltétlenül szolgáltatnak teljes rendezést. Az nem biztos, hogy az adott eljárás tranzitív rendezést biztosít, ezért a preferencia intenzitása (konkordancia) mellett az összehasonlíthatóság (diszkordancia) mértéke is bevezetésre került (az úgynevezett “outranking” eljárással: ELECTRE, PROMETHEE). A nagy diszkordanciával rendelkező elemek nem összehasonlíthatók, az alternatívák összehasonlítható csoportjában pedig a tranzitivitás már teljesülhet.

A valóságban is így van: a szokásos autókat rangsoroló példákban nem minden autó összehasonlítható egymással.

A hasznosságelmélet kritikáinak (Allois) lényeges vonása, hogy a humán értékelésnek ellentmond. Az összehasonlíthatatlanság bevezetésével a hasznosságelmélet közelebb kerülhet a valósághoz.

A már említett “outranking” eljárások elméleti vizsgálatai a preferenciákra vonatkoznak. Az alkalmazott összehasonlíthatóság mértéke, heurisztikussága mind a mai napig megmaradt.

A dolgozatban először meghatározzuk azokat a tulajdonságokat, amelyeknek egy ilyen mértéket ki kell elégíteniük, majd megadunk egy mértékcsaládot, amely eleget tesz a követelményeknek. Ez a mérték szoros rokonságot mutat a fuzziáság mértékével és az u.n. “Choquet” integrállal.

Rámutatunk a korábbi mértékek hiányosságára.

Az így bevezetett összehasonlíthatóság mértéke, ami értelmezhető az alternatívák közötti távolságként, az alternatívák klaszterbe sorolásának alapjaként is szolgál.